

PRZEMIENIĆ SIĘ (85) *vb pf*

się (57), się (28).

Oba e jasne.

inf przemienić się (17). ◇ *fut 3 sg* przemieni się (6). ◇ *1 pl* przemienim się (1). ◇ *3 pl* przemienią się (5). ◇ *praet 2 sg m* -ś się przemienił (1). ◇ *praet 3 sg m* przemienił się (27). *f* przemieniła się (10). *n* przemieniło się (5). ◇ *3 pl subst* przemieniły się (1). ◇ *plusq 3 sg m* był się przemienił (1). *n* było się przemieniło (1). ◇ *imp 2 sg* przemień się (3). ◇ *2 pl* przemieńcie się (1). ◇ *con 3 sg m* by się przemienił (1). *f* by się przemieniła (2). ◇ *part praet act* przemieniwszy się (3).

Sł stp, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. przemienić.

1. *Stać się innym niż poprzednio; ulec zmianie, przekształcić się, przeobrazić się; immutari HistAl, PolAnt; induere formam HistAl; converti PolAnt; reformari, transfigurari Vulg (82) :*

a. *Stać się innym w zakresie niektórych cech (31) :* ACZkolwiek twarz y czoło łączno fie przemienić może/ á to według wzrůżenia namiętności człowieczy ku dobrej albo też nie łůżney rzeczy *GlabGad N3; SeklWyzn Cv [2 r.]*; á raczey fię ziemia y niebo przemieny niz by fię flowa boże mieli odmienić *SeklKat S3, E3, F4v; PRzed chorobą/ zůwždy nieiákie fy zniámioná vkázuią*; á to napoľpolitŕze/ Kiedy fy ciało przemieni/ á nietákiego łtanu będzie iáko pierwey bywáło *SienLek 18, 179v*; Gdy iuz dziefięć dni po morzu pływá: powietrze fie im przemieniło przeciw poľudniowe^{mv} wiátru *HistRzym 11v*; Tákowego vmárłego nigdym ia nie widziá/ twarz fie nie przemieniá/ bárwy nie ftráćilá *HistRzym 16v; RejPos 32v*; A nie bądźcie podobnemi temu fwiátu: ále fię przemienięcie z odnowieniem vmyłtu wáżnego/ ábyście doŕwiadczáli ktora ieft wola Boża dobra *WujNT Rom 12/2.*

przemienić się z czego w co czym (1): [ludzie] mogá to vczynić iz ptak leći/ tám gdzie mu każą/ [...] niemieliby mocz/ ábo chcieć łobie pomoc/ á ze złęgo w dobre fie pilnością á ftráním przemienić? GórnDworz Ffv.

przemienić się w co (4): ý iey włfytká barwa/ ktorá byla iako rozá rumianá/ w bladofcz fie przemienila *OpecŻyw 3*; łtąd wnątrzne rofterki byly/ thák izby był Rzym rychło vpadł/ á lud w grube chłoptwoby fie przemienił. *BielKron 187. Cf przemienić się z czego w co czym; Zwrot.*

Zwrot: »w inszå formę [czego] przemienić się« (1): ták *populus* gdy weźmie wielkå władzå/ á słtanie fię *Tyrannem*, prędziuchno oná ięgo władza w infzå formę Rzeczypoľpolitey przemienić fię musi *GórnRozm Hv.*

Szereg: »odmienić się ani przemienić« (1): Gdyż w Sákrámencie ieft prawdziwie Pan CHRiftus/ á flowá Páńfkie fie odmienić áni przemienić niemogå *WujJud 241v.*

α. *O Chrystusie na górze Tabor (15) :* Pán Ięzus Kriřtus na górze Tabor przemienil fie. *OpecŻyw [57]; OpecŻywSandR 3; BielKron 264v, 266v*; Azalż nie pámiętaćie/ że ná gorze gdy fie Pan Chriřtus przemienił/ vkázáli fie im Helialż y Moizełż zmárli? *WujJud 204v; BialKaz G3; WujNT Xxxxx4v.*

przemienić się przed kim (8): OpecŻyw [57]; Iezu ienżes fie na gorze Tabor przed oblicznością apořtołow fwoğich przemienił. *TarDuch B3v; LatHar 520, 557*; wziął Iefus Piotrá y Iákubá y Ianá: y wwiodł ie ná gorę wyłokå łamy oľobno/ y przemienił fię przed nimi. A łzáty ięgo sftály fię iáłne y bárzo białe iáko śnieg *WujNT Mar 9/2, Matth 17/2; SkarKaz 117b. Cf Zwrot.*

Zwrot: »przemienić się na [jaki] kształt [przed kim]« (1): [Chrystus] człowieczeństwo swoje blaskiem wielkim zakryć raczył/ a przemienić się na Boski kształt przed nimi raczył *RejPos* 135v.

b. *Stać się kimś a. czymś innym, przeistoczyć się (często w sposób nadprzyrodzony) (51)*: Bo zatrąbi/ a martwi wstana niekážonemi/ a my się przemienim. *BudNT 1.Cor* 15/52, *1.Cor* 15/51; *LatHar* 168.

przemienić się w kogo (6), w co (w tym: żywotne (13)) (28): *FalZioł* V 14; *BielŻyw* 100; Bowiem ciepło ich [zwierząt] przyrodzone, wychodzące z ferca, trawi wilgotę wodną która się miała w tłuśćość przemienić *GlabGad* E3v; *MiechGlab* *8; O miły panie iakie to zmienienie, iż światło ciemności a frogości przemieniło się w światło światłości *WróbŻołt* aa4; *SeklKat* H4; *HistAl* G; *OrzRozm* D; Iupiter przemienił się w kropię złotą *BielKron* 21; ten [Kadmus] był połtan od oycá swego Egenorá szukać fiołtry Europy/ którą był Iupiter przemieniwszy się w Wołu wniósł *BielKron* 48v, 21v, 22, 23v, 24 [2 r.], 48v [2 r.] (13); Słońce przemieni się w ciemność/ a miesiąc wkrew *BudBib Ioel* 2/31; *CzechRozm* 266v; *Halcyone* [...] Wiąłkolkę się przemieniła. *KlonŻal* B2 marg; *GrabowSet* Q2v. Cf *przemienić się przez co w co*; *Zwroty*.

przemienić się przez co w co (2): Anektanáb tedy przez czarnokxięską naukę przemienił się w smoká *HistAl* A5v; *WujJudConf* 165.

przemienić się na co (1): Ieruzálem pirwey zwano Iebuz od Iebuzow ludzi/ a od Melchifedechá krolá zwano Salem/ potym słożywłszy to dwoie zwano Iebuzálem/ potym gdy się przemieniło w mowie b ná r/ zwano Ieruzálem. *BielKron* 69v.

Zwroty: »przemienić się w bostwo« [szyk zmienny] (5): Toć się tedy Człowieczeństwo Chrystufowe w Bostwo jego przemieniło *WujJud* 45; Bo áćći iftotá ciáłá Páná Chrystufowego po zmartwychwstaniu y wwielbieniu jego niezginęła/ ani się przemieniła w Bostwo/ iednak własności przyrodzonych ciáłá prostego już nie ma. *WujJud* 70v, Mm7; *WujJudConf* 70 [2 r.].

»przemienić się w co inego« (1): A iż się tego obawał [Jupiter] aby się nie przemieniła [Tetydys] w co inego bo to wmiála/ przeto [...] *BielKron* 21v.

W przem (1): DOfyć już/ dużo/ niestałości było/ Dość odmian w gorźce/ dość w to co cię lżyło/ Przemień się w skáłę/ y opokę twárdą/ W świętey pokorze/ bądź pokufom hárdą. *GrabowSet* Q2v.

Przem [w kogo] (9): A przeto [św. Franciszek] się wślytek w Krystufa przemienil. *OpecŻywPrzedm* C4v.

a) *Falszywie podać się za kogoś, udać [zawsze przekład tego samego tekstu] (8)*: Abowiem Dijabeł/ wmie się w ániolá światłości przemienić *KrowObr* 52, B4, 114v, 230; *CzechRozm* 239v.

Zwrot: »w [jaką] postawę się przemienić« [szyk zmienny] (3): Ták też y Mniłki/ y Reguły ich wślytki są wymyłłone od Duchá nietzyfte⁸⁰/ który się wmie w Anielką postawę przemienić/ aby mógł tym więcey ludzi włócić/ y ná wietzne potępienie połłác *KrowObr* 150v, 94, 143v.

α. *O Eucharystii (4)*: Ale Pan Krystus nie rzekł: Iłtań się ábo przemień się iáko infzym rzeczám/ y Iłtawály się/ iedno rzekł: Tho iest ciáło moje/ o chlebie mowiąc/ a o winie tákież *RejPosWicz*³ [97].

Frazy: »przemienił się chleb ciałem; z chleba przemienić się« (1;1): tedyć się nie przemienił on chleb ciałem jego. *RejPos* 89v; iesli iest cały Chrystus w chlebie/ ábo się z chlebá przemienił/ tedy tám nie sam iest/ ále z vcźniámi swoimi *CzechRozm* 265.

»wino w krew się przemieniło« (1): Ale choćby też mówił o winie które się już w krew jego było przemieniło: tedy ie tak zowie winem/ iako Páweł chleb w ciáło przemieniony *WujNT* 116.

2. Zastąpić coś swego czymś innym (3) :

a. Przebrać się, zmienić ubranie (2) :

Zwrot: »przemienić się inaczej« = *przebrać się* (1): Też Alexander chcąc się dowiedzieć iako się w jego kroleństwach w prawiech sprawują, przemienił się inacy [!] y szedł do iednego łędziego *BielŻyw* 161.

»przemienić się w inne (a. [inaksze]) odzienie« [*szuk zmienny*] (1): A gdy mu powiedziano o iedney tákiej/ przemienił się w inne odzienie/ szedł do niej w nocy y rzekł iey/ wkrześ mi tego kogo ia każę. *BielKron* 67v; [Tenże vbogi co raz w inákfze odzienie Przemieniwszy się/ prosi zaś o wfpomożenie. *ProtJałm* 25v].

b. Przenieść się na inne miejsce (1) :

przemienić się z czego na co (1): ANterus Papież rodem z Grecyey/ ten wstawił iż z iednego Biskupstwa ná drugie przemienić się może. *BielKron* 152.

[*Zwrot:* »przemienić się do miejsca drugiego«: Leżał wśyftko przy bramie aż do ześcia swego/ Nie mogąc się przemienić do mieysca drugiego *ProtJałm* 22v.]

Synonimy: **1.** *przeinaczyć się, przekinąć się;* **2.a.** *przebrać się;* **b.** *przenieść się.*

Formacje współrdzenne cf 2. MIENIĆ.

Cf PRZEMIENIENIE